

De kansen voor kersverse RUG-alumni in het Noorden zijn niet slecht, maar het kan beter, zegt hoogleraar **Jouke van Dijk**. Van het idee dat vertrekkende afgestudeerden voor een braindrain zorgen, wil hij echter niets weten.

Een mooi, schoon exportproduct, geen braindrain

We zitten in de faculteitskamer van Ruimtelijke Wetenschappen in het Academiegebouw. Jouke van Dijk, aan die faculteit hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse – ‘de enige ter wereld’ – heeft er zo-even een buluitreiking voorgezeten. Hij zit op de stoel van de voorzitter van de examencommissie, ik op de stoel van de kersverse alumnus, voor een publiek van starende, geportretteerde hoogleraren.

Geografie is voor de econoom Van Dijk de crux van zijn onderzoeksveld. ‘Elke arbeidsmarkt is regionaal. Je woont ergens en dan heb je maar een beperkte actieradius waar je kunt werken. Je gaat vanuit Groningen niet elke dag op-en-neer naar Maastricht.’

Wat staat alumni te wachten als ze hun bul hebben ondertekend? Kunnen ze hier een geschikte baan vinden of vertrekken ze naar de Randstad? Twee jaar geleden becijferden onderzoekers van Ruimtelijke Wetenschappen en de Hanzehogeschool dat twee jaar na het afstuderen de helft van de RUG-alumni is vertrokken. En wie na zes jaar nog niet is vertrokken, blijft meestal.

Braindrain?

‘Braindrain’ heet dat al gauw in de media. Dat is te dramatisch, nuanceert Van Dijk – geboren en getogen in het Friese Holwerd, dus van het type nuchtere noorderling. ‘Bijna

Jouke van Dijk (1956) is sinds zijn afstuderen aan de RUG als regionaal econoom in 1981 verbonden aan de RUG. Na zijn promotie en werkte hij bij de vakgroep regionale economie. Sinds 1990 is hij hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Daarnaast is Van Dijk onder meer voorzitter van de SER Noord-Nederland.

niemand weet dat de helft van de studenten van buiten Groningen, Friesland en Drenthe komt, inclusief internationals,’ zegt Van Dijk. ‘Na twee jaar is de helft van de afgestudeerden ook weer weg. Is dat dan een braindrain?’

Dat ze hier zijn komen studeren is heel goed voor het Noorden, want studenten besteden veel geld en maken de stad levendig. Ik noem het altijd een mooi, schoon exportproduct, geen braindrain. Alleen binnen het Noorden is er een braindrain. Alumni uit Stadskanaal of Delfzijl keren daar niet terug, maar blijven op elektrische-fietsafstand van Stad wonen of vertrekken naar elders.’

‘Voor goede loopbaankansen voor jonge academici is het belangrijk dat er alternatieve banen zijn, zodat je uit verschillende functies kunt kiezen of makkelijk van baan kunt veranderen, en dat er carrièrepatronen zijn, dus dat je promotie kunt maken. Beide zijn in het Noorden wat lastig. Als je in Groningen afstudeert als econoom, zijn hier minder banen om uit te kiezen dan in Amsterdam. En in de Randstad zijn veel meer hoofdkantoren en multinationals waar je carrière kunt maken. In Noord-Nederland heb je vooral veel mkb (midden- en kleinbedrijf). Daar vind je niet zoveel afdelingen en managementlagen.’

Meer traineeprogramma's

Tel daar nog een partner bij op en het wordt nog ingewikkelder om beiden in het Noorden een baan te vinden. Voor het Noorden betekent dat dat het lastig is alumni te binden en ervaren alumni terug te lokken uit de Randstad. Daarom pleit Van Dijk ervoor dat

de RUG en het bedrijfsleven elkaar beter leren kennen. Want alumni weten niet wat voor innovatieve bedrijven er in het Noorden zijn te vinden en bij mkb-bedrijven weet men vaak niet goed wat ze aan academici hebben. ‘Stages van studenten zijn een heel belangrijke manier om kennis over te dragen. Met name in het mkb, want daar zijn niet zoveel hogeropgeleiden. Als ze een tijdje een universitaire of hbo-student over de vloer hebben, ontdekken ze wat die mensen kunnen en of ze bij hun bedrijf passen. Bedrijven zouden meer traineeprogramma’s voor jonge alumni moeten opzetten. Er is nu een goede tendens met de Universiteit van het Noorden en ook in het bedrijfsleven zijn er initiatieven de banden aan te halen, maar dat zou nog intensiever kunnen.’

Banen voor partners

Van Dijk vindt ook dat er flexibeler moet worden omgegaan met de, in zijn ogen, vaak starre sollicitatieprocedures. Zo moeten partners – zelf vaak ook academici – hier makkelijker een geschikte baan kunnen krijgen. ‘We zijn buitengewoon democratisch aangelegd aan de RUG. Als er een sollicitatie is, wordt dat niet onderhands geregeld, want dat is *not done*, maar moet je met twaalf mensen praten, en zijn er officiële procedures. Wij hebben toevallig een collega op de faculteit van wie de man hoogleraar werd

ergens aan de RUG. Haar vakgebied paste bij ons en wij vonden haar erg goed. Maar anderen wilden haar functie ook wel en dan komt er zo iemand uit de lucht vallen. Dat is uiteindelijk allemaal geregeld, maar dat is een van de weinige voorbeelden die ik ken.’

ICT'ers in truien

Nog makkelijker is het natuurlijk als de afstand tot goede banen kleiner wordt. Daarbij kan de Lelylijn helpen. ‘Door de pandemie hebben we geleerd dat we niet elke dag naar kantoor hoeven. Dat is echt een omslag. In Groningen zijn er inmiddels behoorlijk wat mensen die een baan hebben in Utrecht of zelfs in Den Haag en daar maar twee keer in de week heen hoeven. De Lelylijn zou dat nog veel makkelijker maken.’

De Lelylijn zou volgens Van Dijk ook een impuls kunnen zijn voor een spreiding van de rijksdiensten 2.0. Tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw werden bijvoorbeeld de Belastingdienst (Apeldoorn), de Postcheque- en Girodienst (Arnhem) en de Topografische Dienst (Emmen) uit de Randstad verplaatst om de werkgelegenheid te spreiden en de oververhitte woning- arbeidsmarkt van Den Haag – een gevolg van de clustering van rijksdiensten – te laten afkoelen.

De stad Groningen werd bedeed met het hoofdkantoor van de PTT, maar dat noemt Van Dijk ‘niet echt slim’. ‘Dat soort hoofd-

kantoren zit vooral in de Randstad, dus bij wat nu het KPN-gebouw op het hoofdstation is, zag je eerst allemaal pakken en stropdassen lopen, totdat die weer werden terugverhuisd naar de Randstad en er alleen nog ICT'ers in truien rondliepen. Hun aanwezigheid is wel heel goed geweest, want daardoor heeft Groningen nog steeds een hele sterke ICT-sector.’

No future

Zelf studeerde Van Dijk af in 1981, een tijd van de Koude Oorlog, hoge werkloosheid, *no future* en de dreiging van de bom. Hoe waren zijn eigen toekomstperspectieven? ‘Sociologen hadden het bijvoorbeeld moeilijk op de arbeidsmarkt, maar voor economen zoals ik speelde dat niet zo. Er kwam een beurs beschikbaar voor een regio-relevant onderzoek. Die heb ik verworven. Zo werd ik een van de allereerste aio’s.’

Toch heeft Van Dijk met de gedachte gespeeld te vertrekken. ‘Na mijn promotie wou ik bij de VU solliciteren, want ik dacht: ik moet toch wat. Mijn toenmalige leidinggevende vroeg of ik echt naar Amsterdam wilde. ‘Ik wil hier wel blijven’, zei ik en een half jaar later was er bij de Faculteit Economie en Bedrijfskunde opeens een vacature die heel goed bij me paste’, vertelt hij lachend. ‘Ja, destijds kon er blijkbaar wel flexibel worden omgegaan met sollicitatieprocedures.’